

מבשר טוב

נר ראשון דחנוכה תשפ"ב

פה עיה"ק ירושלים ת"ו

בעמוד י"ב זאת חנוכה תשפ"ב

מאמר גזירת יון – התבוללות ישראל

א

מדוע גזירת מלכות יון הרשעה נטפלה לישראל דווקא על שבת חודש ומילה יותר משאר המצוות

בגמרא שבת (כא:): "מאי חנוכה, דתנו רבנן, בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה" ע"כ.

ומצינו שעיקר מלחמת היוונים כנגד ישראל, ועיקר גזירת מלכות יון הרשעה על עמך ישראל, היה לבטל מהם את השבת ואת המילה ואת החודש, ועל אלו שלושת המצוות דווקא היו גוזרים וחוזרים וגוזרים על ישראל כל העת.

כמבואר במגילת אנטיוכוס (אות ל-לב): "ויען אנטיוכוס ויאמר לבגריס כו', בואו ונעלה עליהם, ונבטל מהם הברית אשר כרת להם אלהי השמים, שבת ראש חודש ומילה. – אז בגריס הרשע וכל מחנותיו בא לירושלים, ויהרוג בהם הרג רב, ויגזור בה גזרה גמורה על שבת ראש חדש ומילה וכו'" עיין שם באורך.

ונראה מזה שהדברים האחרים שעושים בני ישראל, לא הפריעו להם כל כך ולא נטפלו עליהם, ולא גזרו לבטל מהם את שאר המצוות. שכנראה לא היה איכפת להם כל כך שיקיימו אותם, ודווקא כנגד שלושת מצוות הללו שבת חודש ומילה נלחמו בכל כוחם וגזרו לבטל אותם מישראל.

וצריך ביאור, מדוע הפריעו להם ליוונים אלו המצוות בדוקא, מה מצאו באלו שלושת המצוות במיוחד, שנטפלו אליהם לבטל אותם יותר משאר מצוות התורה.

ב

שורש גזירת יוון שונה מיסודה משאר גלויות שהם קמו בשנאת ישראל להרוג ולאבד ומלכות יוון חידשה את גזירת ההתבוללות

ונראה בעזה"י שמלכות יון וגזירותיה כנגד ישראל שונה ביסודה משאר האויבים שקמו משונאי ישראל במשך הדורות. ונודע מה שכבר ייסד בזה הלבוש (סי' עת"ר ס"ב), בטעם שלא קבעו את ימי החנוכה אלא להלל ולהודות ולא למשתה ושמחה כבפורים, מחמת שבחנוכה לא היתה הגזירה על הגופים, עיין שם.

והיינו כי בשאר שמדות שגזרו הגויים על ישראל התקוממו כנגדם מתוך שנאת ישראל להשמיד להרוג ולאבד, כדוגמת היטלר ימ"ש שמתוך שנאה תהומית לגזע עם בני ישראל יצא בגזירת השואה האיומה.

וכן היו מעין גדר זו הגזירה רוב מלחמות וגזירות שהתיכו עמים שונים בישראל בכל מקומות פזוריהם, שמתוך שנאתם לישראל רצו להשמידם ולאבדם.

ושנאתם הגדולה של אלו נצר היא משנאת עשיו הרשע, שהשאיר את מורשתו לכל שונאי ישראל הבאים אחריו, שיתקוממו אף הם כמוהו להשמיד להרוג ולאבד, כדוגמת גזירתו של המן האגגי מזרע עמלק ועשיו.

א

ולפיכך מתוך עומק זו השנאה רדפו את עצם גזע ישראל, אנשים נשים וטף לבלתי השאיר להם שריד, וכד"א (תהלים פג, ה) "אמרו לכו ונכחידם וגו".

וכמו שמצינו בגזירת השואה הקשה, שלא היו מבחינים בין יהודים כאלו או אחרים, ומי שרק נולד לעם היהודי לא הבדילוהו להינצל מגורל אומתו. כי את כולם יחדיו היו שונאים שנאת מוות, וכל אשר בשם ישראל יכונה נרדף מהם להורגו נפש רח"ל.

ואף אותם גזירות שלא היו ממש כגזירת המן והיטלר, להרוג ולהשמיד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ממש. מכל מקום הרי הם מכלל אותו גדר של גזירות שמד וכיליון הנובעים מתוך שנאת ישראל, ועיקר הרצון והמכוון בכל אלו הגזירות הוא השמדה מתוך שנאה, והכחדת העם היהודי רח"ל.

אולם גזירת מלכות יון הרשעה שונה ביסוד מהותה, כמו שייסד הלבוש הנ"ל (סי' תרע ס"ב) שעיקר גזירתם היתה להמיר דת ישראל.

ובביאור דבריו נראה שלא באו היוונים בסתם לגזור על עקירת הדת בכללות, כדמוכח מתוך מה שהקדמנו שמיקדו את נקודת הגזירה בעיקר בשלושת יסודות מכוונים של שבת מילה וראש חודש, שנראה מצאו בשלושתם עיקר אחד שהוא הצד השווה בכל שלושת מצוות הללו, שאותו באו לעקור מהם, וממילא יעבירו על דתם.

ונראה שורש נקודת זו הגזירה שעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל היא, גזירת ההתבוללות.

והיינו עיקר מגמתם והשתדלותם של היוונים לבולל את ישראל עמהם, שלא יהיה איש יהודי מובדל מן היווני, רק שניהם כאחד מתבוללים זה בזה, ומתמזגים האומה הישראלית עם האומה היוונית כעם אחד מעורב ומבולל יחדיו, וככל הגויים בית ישראל רח"ל.

וכל עצמה של גזירת ההתבוללות שבישראל במשך הדורות, שגבתה ועקרה יותר מחמישים אחוז מן העם היהודי, כולה משורש גזירת יון והשפעת טומאתה הנוראה בעולם. והם שחידשו בישראל מציאות עגומה זו של ההתבוללות כאשר עינינו הרואות לדאבון לב, נתחים שלמים וטובים מעם הקודש נכרתים מזרע ישראל בהתבוללות גמורה של נישואי תערובת בין הגויים רחמנא לישזבן.

וכבר מצינו כמה גזירות שגזרו חכמים בשמירת גחלת ישראל בטהרתה, כדי שלא יטמעו בין העובדי כוכבים ח"ו. עיין פ"ק דקידושין (כ:), ובפ"ד דבבא קמא (לח:), ובפרק השולח (גיטין מג:), באשר גזרו שם כי היכי דלא ליטמע בין העובדי כוכבים, עיין שם.

ובכך היו מתחכמים היוונים תדיר בחכמה יוונית שלהם, שהיתה מן החכמות היותר נאות שבעולם, ומערימים על ישראל לערב בהם את תרבות יון ומנהגותיה. והכל בשביל תכלית מטרת זו הנקודה המדוברת שהיא גופה של גזירה, ואליה היו מכוונים עיקר חיצוי מלחמתם בישראל, שהיא גזירת ההתבוללות.

ואכן חזינן עד כמה התגבר כוח מלכות יון הרשעה, וצפיר העיזים הגדיל עצומיו, שאכן עלתה גזירת היוונים באותה עת והצליחו להשליט את ההתבוללות בישראל, כאשר רבים מעם ישראל 'מתיוונים' ונוהים אחריהם בהתבוללות וטמיעה גמורה, עד שכמעט כבתה גחלת ישראל רח"ל.

והוכחת אמיתת יסוד זה שהצבנו בשורש גזירת יון הוא ממה שזו האומה היחידה שמצינו בהם בדברי חז"ל בש"ס ובמדרשים, שהיו מישראל 'מתיוונים', דהיינו יהודים שהתבוללו והפכו עצמם ליוונים. וכענין שמצינו בסוגיא דבילגה בשלהי מסכת סוכה (נו:): "מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה, והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים. כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח וכו".

ומחמת התיוונותה של מרים בת בילגה שהמירה דתם בהתבוללותה בנישואיה עם אותו סרדיוט ממלכי יון, גזרו שם חכמים לקבוע את טבעתה ולסתום את חלונה של כל משמרת בילגה כולה. וכדמסקינן התם טעמא דקנסין לכל המשמרה כולה, משום "אוי לרשע אוי לשכיניו" ע"ש. כי מטבע ההתבוללות שהיא מתפשטת ופושה בין איש לחבירו ומאשה לרעותה, או לרשע ואוי לשכנו.

ולא מצינו בגזירות שאר האומות שיהיו ישראל נסחפים בהתבוללות שכזו, שיהיו רבים נוהים אחריהם ומתמזגים עמהם להיותם כעם אחד. כאשר לא מצינו מתבבלים ומתכשדים וכיוצא. רק בכל שאר גליות היו ישראל נשמרים בהתבדלותם בטהרתם, כדמצינו במצרים שלא שינו שמם לשונם ולבושם, כמאמר המגיד בהגדה של פסח: "ויהי שם לגוי (דברים כו, ה) – מלמד שהיו ישראל מצוינים שם", וכמ"ש רז"ל (שמו"ר א, כח) "אחת היתה ופרסמה הכתוב" עי"ש.

ורק בימי היוונים התחדשה מציאות מחודשת זו, שהיתה כוח קליפת יוון עזה וחזקה בתוקפה, ועלתה בידם לבולל כשליש מעם ישראל, שעזבו דת ישראל והתבוללו ונטמעו בין מלכי יוון ותרבותם ונגדעו ונעקרו מישראל.

ושורש קליפת יוון קיימת ועומדת לדורות, ומהם נמשך כל כוח ההתבוללות שהתבוללו ישראל במשך הדורות בין הגויים, כי לפני שעמדה מלכות יוון על ישראל לא היתה מכת ההתבוללות כלל, כי כוח זה ניתן לטומאת קליפת יוון, שיהיה בכוחם ובהשפעתם לבולל את בית ישראל בין העובדי כוכבים.

ומכוח זו הקליפה ראינו במשך הדורות בארצות אירופה וכן באמריקה שנעקרו והתבוללו אלפים ורבות מישראל. ויותר ממה שאבדה האומה הישראלית בהריגות ושמידות שמצד גזירות 'שנאת ישראל' שהזכרנו, נאבדו ונעלמו מאיתנו חלקים גדולים וטובים שהתבוללו ונטמעו בנישואי תערובת עם בני הנכר וכל זרעם לדורות נטמעו בהתבוללותם בין העמים, רחמנא לישיבן.

וכל זה נעשה מהתעוררות חידוש אותה קליפה של טומאת היוונים, שהם פרצו חומות מגדלי, ושיברו והרסו אותה חומה בצורה שהיתה כנסת ישראל שמורה וחתומה בפני עצמה שלא להתחבר עם אומות העולם, וכד"א (שיר השירים ד, יב) "גן נעול אחותי כלה, גל נעול מעין חתום".

כי לפני מלכות יוון לא היתה מציאות של התערבות כזו, דהוי להו 'מין בשאינו מינו', דבר שאינו מתערב ואינו מתמזג בשום אופן בחיבור עם סגולה בתוך אומה אחרת. – ואת חומה בצורה זו שיברו היוונים ועלתה בידם לנגוע בהם בקדושת ישראל, ולבולל עמהם חלקים שלמים מישראל.

והלום מצינו בהם ביוונים, שלא החריבו ולא שרפו את בית מקדשנו כנבוכדנצר וטיטוס, כי אם פרצו בו פרצות בלבד, וטימאו ההיכל וכל השמנים שבו. וכדתנן במתניתין פ"ב דמידות (מ"ג): "סורג גבוה עשרה טפחים, ושלוש עשרה פרצות היו שם, שפרצום מלכי יוון, חזרו וגדרום וגזרו כנגדם שלש עשרה השתחויות" ע"כ.

והיינו כמו שנתבאר, שלא באו להרוס ולהחריב להרוג ולאבד, כי אם "פרצו חומות מגדלי", פרצו ושיברו החומה בצורה שהעמידו ישראל כמגדל איתן, לבל יוכלו אומות העולם להתקרב אליהם, ולאותה קליפת יוון הנוראה היה כוח להכניס סדקים באותה חומה בצורה ולערער אותה, וכך היה להם נגיעה ושייכות בקדשי ישראל לטמא ולבולל אותם בגזירת ההתבוללות.

ופרצות אלו פרצו דייקא בחומת הסורג שבמקדש, שנועדה להבדיל ולמסרג את ישראל בפני עצמם, שלא הותר לגויים להיכנס לפני ממצית הסורג כנודע, כדי לחצוץ בחומת סורג איתנה, המסגרת ושומרת היבדלותם של ישראל. – ובזו החומה האיתנה הצליחו היוונים לפרוץ בה פרצות, כפי שביארנו שעל כך היתה כל עיקר תכלית גזירת גלות יוון על ישראל, שהיא גזירת ההתבוללות, ובפרצות הללו פרצו מקדש ישראל, ונסדקו חומות מגדליהם, וחדרה תרבות טומאתם בישראל רח"ל.

אבל לפני שעמדה מלכות יוון הרשעה על עמך ישראל, לא היתה אפשרות כזו בישראל, שיוכלו אומות העולם לבקוע החומות הבצורים שהבדילו בין ישראל לעמים, ולבולל חלקים רבים שלמים וטובים מישראל, ולהפכם בהמרת דתם כמו גויים יוונים, שווים בין שווים, בלא שום הבדל בין יהודי ליווני רח"ל. וכדחזינן בו בלבן הארמי, כאשר ביקש מתחילה לעקור את הכל, כד"א (בראשית לא, מג) "הבנות בנותי, והבנים בני, והצאן צאני, וכל אשר אתה רואה לי הוא". – אך ללבן בשעתו לא עלתה בידו כלום, כאשר התגבר ישראל סבא כנגד גזירת ההתבוללות שרצה לבן לעקור, וכד"א (שם לג, יח) "ויבוא יעקב שלם וגו'", וכל זרעו איתו עימו במחיצתו.

ברם, שורש ויסוד גזירת ההתבוללות נראה שאף היא טמונה בשנאת עשיו ליעקב, שממנו תחילת ושורש כל רדיפת אומות העולם ושונאי ישראל בכל האופנים.

וחזינן בו בעשיו אחר שראה שלא עלתה בידו להילחם ביעקב עם ד' מאות איש שעמו, ניסה להכניעו בכוח ההתבוללות, לבולל זרע יעקב עם עשיו וזרעו ח"ו. וכמו שביקש ממנו אחר שקיבל המתנות מידו ונתרצה עמו וניסה בכל האפשרויות להתחבר עמו בהתבוללותם יחדיו כאחד.

וכדחזינן בפסוקי פרשת וישלח (בראשית לג, יב-טו): "ויאמר נסעה ונלכה, ואלכה לנגדך. ויאמר אליו, אדוני יודע כי הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן. יעבור נא אדוני לפני עבדו, ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני, ולרגל הילדים, עד אשר אבא אל אדוני שעירה. ויאמר עשיו, אציגה נא עמך מן העם אשר אתי, ויאמר למה זה אמצא חן בעיני אדוני".

כלומר, שרוצה עשיו להתאחד כאחד עם יעקב, כדי לבולל ולהתבולל יחדיו כעם אחד. מתחילה מבקש 'נסעה ונלכה' יחד, ואף 'אלכה לנגדך', וכאשר ממאן יעקב בעוז שלא להתבולל חלילה בכלום. וכמ"ש אתנהלה לאטי לרגל הילדים, רומז על שמירת רגלי הילדים, ואף את ממונו וצאנו שמר מכל משמר, כמ"ש לרגל המלאכה ולרגל הצאן, כדי שלא ישפיע עשיו מטומאתו בהשפעת הממון כנודע.

ונמצא שכבר התחיל עשיו בשעתו באותו ניסיון של גזירת ההתבוללות, וניסה בכל כוחו להתקומם כנגד זרע ישראל קודש בכל האופנים, ואף בגזירת ההתבוללות בקירוב נשיקות שונא. – אלא שהתגבר כנגדו יעקב אבינו ע"ה בעוז ובגבורה כנגד כל האופנים שניסה עשיו להכניעו.

וכמו שכבר הקדים יעקב אבינו בתפילתו (לב, יב) "הצילני נא מיד אחי מיד עשו", הן מקירוב שלו כשמראה עצמו כמו 'אחיו', והן משנאתו הגלויה שנאת עשיו ליעקב. וכנגד שתי בחינות אלו ושני האופנים גם יחד עמד יעקב אבינו ע"ה והכניעו לעשיו בשעתו שלא עלתה בידו כלום.

אכן בימי היוונים יצאה ונתגלתה אותה גזירה שהיתה בליבו של עשיו אל הפועל, וכמו שנתבאר שמהם התחיל להתפשט בעולם נגע ההתבוללות, שבימי היוונים כבר הכה בחלקים שלמים מישראל, כמרים בת בילגה וכיוצא בה.

ונמצא שכל שורשי גזירת ההתבוללות כבר נזרעה בלב עשיו באותה נשיקה שנשקו ליעקב שהיתה כנשיכה קשה לו, ואילולי אותה נשיקה שהזריע עשיו לא היה עולה ביד היוונים בשעתם לגזור גזירת ההתבוללות בישראל.

ומכוחו של אותו זקן שנלחם בשעתו כנגד כל קישור וחיבור עם עשיו הרשע, הן כנגד בחינת 'אחי' והן כנגד בחינת 'עשיו', יכולים ישראל תדיר להתגבר כנגד אויביהם בגוף ובנפש, ומכוחו עמדה מלכות בית חשמונאי ונצחום ליוונים והדפו את גזירת ההתבוללות שלא יהיה בהם שליטה גמורה חלילה כמשנ"ת, ונצח ישראל לא ישקר.

ג

כוח סגולי עליון בלתי טבעי נטוע ביסוד קדושת ישראל, שאינו מניחם להתבולל ולהתערב בין האומות, וכנגד טבע ברייתו של אדם

ומעתה נבוא בארה על פי יסוד זה בטעם התמקדות גזירות היוונים בשלושת שרשים הללו של מצוות השבת והמילה וראש חודש, ומהו הצד השווה שבשלושתם.

ונראה שזאת ראו היוונים כשרצו והשתוקקו להטמיע בישראל את גזירת ההתבוללות, והבינו היטב שיש בהם בישראל גוי קדוש כוח עליון מופלא הטבוע בהם בשרשי עם "סגולה מכל העמים" (שמות יט, ה) שאינם מתחברים, ואינם יכולים בטבעם להיעקר לגמרי משייכותם לאומה הישראלית בכל מה שיעבור עליהם, ואף על פי שחטא ישראל הוא (סנהדרין מד.), וכדוגמת השמן שלעולם אינו מתערב עם המים כנודע. וכד"א (דברים ז, ו) "כי עם קדוש אתה לה' אלקיך, בך בחר ה' אלקיך להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה".

וכוח זה הוא כח עליון בלתי טבעי בעליל, ומסגולות עם סגולה, שתמיד נשארים ישראל העם הנבדל והמופרש כעם בפני עצמו, שכנראה מעצם יסודם ושורשם של ישראל נחצבו כמין נפרד, מחצבת קודש העומדת בפני עצמה ולא ניתנת לחיבור עם זר.

ועל דבר זה היו הגויים תמהים תמיד, מתפלאים ואינם מבינים כיצד נשאר העם הזה קיים ועומד, אחרי אלפי שנות גלות שמדות וייסורים כבשה בין שבעים זאבים בכל מקומות פזורותיהם, ואינם נימוקים ונעלמים מן העולם. והלא עמים גדולים ועצומים שהיו בזמנם אימפריות ענק, ובמרוצת השנים אחר שהתבוללו והתפזרו ונפוצו על פני הארץ אבד זכרם לגמרי. וכדמוכח מדין (ברכות כח.) בא סנחריב ובלבל כל האומות, שלכן אין איתנו כיום עמוני ועמלקי ומואבי וודאים, עיין שם.

ואף בדור אחרון ראינו כזאת בהתגלות ארץ אמריקה, שאין בה כי אם איסוף וקיבוץ של אומות שונות שהתיישבו בה מכל עברים. שלא היו בה מתחילה כי אם מתי מעט אינדיאנים כנודע, ועם גילוי אמריקה החלו להגיע שמה מהרבה ארצות ומקומות, ועד מהרה נהפכו כולם כאמריקאים לכל דבר, ונשכח מהם מוצאם לגמרי. ורק עם בני ישראל קדושים נשארו מובדלים בתוך ארה"ב כעם בפני עצמו נפרד ומוגדר כאומה בפני עצמו ביהדות הנאמנה שבאמריקה. הגם שלדאבוננו כבר נתפסה גם ביהדות אמריקה גזירת ההתבוללות שמשורש מלכות יון הרשעה כמבואר, וחלקים רבים מישראל נגדעו ונחתכו מכנסת ישראל בנישואי התערובת, וכל שאר אופני התבוללות הקשה המערבת את הגויות בתוך היהודים. – ועם כל זאת יסוד עם בני ישראל נשאר עומד וקיים בתוככי אמריקה כעם נפרד, עם הנבחר עם סגולה.

וכל זאת היתה בישראל מאותו כוח נשגב של הבדלה והפרדה מן הגויים, ותיכף מיסוד חטיבתם של ישראל נטע בהם השי"ת כוח מופלא זה, המושתת ביסוד קדושת ישראל, שאינה מניחה אותו להתבולל בין האומות. ומזה הכוח נמצא איש ישראל מצד עצם טבעו היהודי מובדל ומופרש בתורת איש יהודי, ולעולם לא יוכלו ישראל להתערב ולהיטמע לגמרי כד"א (ש"א טו, כט) "נצח ישראל לא ישקר וגו'".

ברם צריך איש ישראל מצידו לשמר ולקיים בתוכו את כוח סגולת עם סגולה, לחזקו ולבססו היטב. ואם ח"ו לא ישמרנו ולא יחזקנו תדיר בנפשו, הרי עלול הוא להיעלם ולהיגזז ממנו במסתרי נשמתו. וכשאר סגולות עם סגולה הנתונים במתנה לישראל עם קדוש, שאם אין משמרים אותם ואין נוצרים את סגולתם כנכון, הרי הם נמוגים והולכים.

ולפיכך צריכים אנו תדיר להתקדש בתוכנו, ולשמר נקודת סגולת עם סגולה בישראל, שהיא פך השמן זית זך חתום בחותמו של כהן גדול, חותם בתוך חותם.

והאומנם מדרגות מדרגות הן ביסוד ההבדלה וההפרשה מן ההתבוללות והטמיעה בגויים ובגויות, וככל שמבדיל עצמו איש ישראל ואינו מניח לגויות וטומאת העמים להתבולל בתוכו, הרי זה מתעלה ומתקדש יותר ביסוד קדושת ישראל.

ועצם נטיעת זה הכוח של סגולה מכל העמים בנשמת ישראל נעלה וגבוהה היא בכוח על טבעי, ואי אפשר לה להחזיק בדרכי הטבע, כי מצד הטבע מוכרח הדבר שכאשר התפזרו ישראל בין העמים הרי הם על כרחך נטמעים ביניהם.

כאשר מפורש להדיא ברמב"ם הלכות דעות (פ"ו ה"א), שגזירת הטבע היא שיהיה האדם נמשך אחר שכניו וקרוביו. וז"ל הזהב: **"דרך ברייתו של אדם**, להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, ונוהג כמנהג אנשי מדינתו".

"לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים, ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמוד ממעשיהם. ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך, כדי שלא ילמוד ממעשיהם. הוא ששלמה אומר (משלי יג, כ) 'הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירוע', ואומר (תהלים א, א) אשרי האיש וגו'".

"וכן אם היה במדינה שמנהגותיה רעים, ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים".

"ואם היו כל המדינות שהוא יודעם ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו, או שאינו יכול ללכת למדינה שמנהגותיה טובים מפני הגייסות, או מפני החולי, ישב לבדו יחידי, כענין שנאמר (איכה ג, כ) 'ישב בדד וידום'".

"ואם היו רעים וחטאים, שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונוהג במנהגם הרע, יצא למערות ולחוחים ולמדברות, ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים, כענין שנאמר (ירמיה ט, א) 'מי יתנני במדבר מלון אורחים' ע"כ.

הרי לפנינו פסק מפורש של הרמב"ם, שכך היא דרך ברייתו של אדם, וכך אופיו טבוע בו מיסודו, שהוא נמשך בדעותיו ובמעשיו כמנהג אנשי מדינתו.

ואשר מהאי טעמא פסק כאן החובה להתחבר בצדיקים ולישב אצל החכמים, ולהתקיים דין (כתובות קיא): "ולדבקה בו" (דברים ל, כ) – הדבק בתלמידי חכמים.

וממילא מצד הטבע הרי ההתבוללות שבגלות מוכרחת, שלכן "אם היה במדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשיה צדיקים ונוהגים בדרך טובים". ואם היו כל המדינות נוהגים בדרך לא טובה כמו זמנינו ישב בדד. ועד כדי כך "שאם היו רעים וחטאים שאין מניחים אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עמהן ונוהג במנהגם הרע, יצא למערות ולחוחים ולמדברות.

הרי מבואר עד כמה צריכים אנו להתרחק ממכת ההתבוללות הקשה, עד שצריך לברוח מכל המקומות ולמצוא לעצמו מלון אורחים במדבר. והיינו מחמת שטבעו של האדם מוכרח הוא להיות נוטה אחר סביבותיו, כמו שנתבאר.

ולכן עלינו להתגבר על כרחך בכוחות על טבעיים, שלא להניח עצמנו להיות נמשכים ח"ו אחרי העמים וטומאתם, ויש על כך סייעתא דשמיא מן השמים שיוכלו ישראל להיות מובדלים, כמו שנתבאר שזהו כוח עליון המוענק במעמד הר סיני לעם סגולה מכל העמים.

ורק צריך כל אחד מצידו להתאמץ בדבר לצאת בכוחות בלתי טבעיים ולהתגבר על מה שמושכו יצרו אל כל הפיתויים ותועבות ושאר מיני משחית שונים במעשים או במידות ודעות, להתבדל מתוך הגויים בעל כורחו.

ועל כך הזהירו חכמינו ז"ל בפסוק (ויקרא כ, כו) "והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה', ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי". ופירש רש"י על פי תורת כהנים (שם): "אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו" רח"ל.

ד

שבת חודש ומילה משמרים יסוד גחלת ישראל שלא יתערבו ויתבוללו בין העמים ח"ו, ומכוחם משמר איש ישראל את יסוד קדושת היהדות

ובנתיב דרכנו אתינן ליישוב גזירת יוון על ג' מצוות דשבת ומילה וחודש דייקא, שנראה הצד השווה שבשלתן הוא בסגולה זו המבוארת סגולת עם סגולה, לשמרם ולנוצרם כגוי אחד בארץ, לבלתי הניחם להתערב ולהתבולל. שכמו שנתבאר לא סגי בעצם מתנת סגולה זו לישראל, במה שניטע בסיני בנשמות ישראל והיבדלותם, אלא צריכה סגולה בלתי טבעית זו לשימור ולטיפוח כדי שתתקיים ותעמוד לשמירת נצחיות ישראל איתן. – ועל כך נתנו לישראל שלשה מצוות ויסודות אלו, מצות השבת ומצות המילה וראשי חדשים, שהם המשמרים סגולת כוחם של ישראל בתוקף, ואינם מניחים לאיש ישראל להתדרדר חלילה וליפול בגזירת ההתבוללות.

שכן מצות השבת זכר היא למעשה בראשית, ביסוד אמונת בורא עולם ומנהיגו, ואף 'זכר ליציאת מצרים' כמו שאנו אומרים בקידוש. ובשמירת שבת מעיד איש ישראל ומתקשר ביוצר בראשית, אשר הוציאנו לעם המובחר מעומק טומאת קליפת מצרים, ולא הניחנו להתבולל ולהתערב בה ח"ו. כד"א (דברים ד, לא) "לקחת לו גוי מקרב גוי", שלא יתבולל ולא יתערב גוי קדוש בגוי טמא, רק יחזור אל ייחוד יוצרו וקונו.

והשבת היא 'אות' בין השי"ת ובני ישראל, כד"א (שמות לא, יז) "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם". דהיינו חיבור וקישור להשי"ת, ובפרט לנקודה האלוקית, ניצוץ אלקי ממעל שבתוך בני ישאל מהקב"ה – שמתחזק מאוד כנגד הכל בשבת קודש.

וכוח השבת הוא המעמיד והמקיים כל דבר, הן בהעמדת קיום העולם והן בקיומם של ישראל, וכמו דין דבר המעמיד דקימא לן שאינו בטל לעולם.

ונודע מה שייסד האור החיים הק' בפרשת בראשית (ב, ג ד"ה כי בו) שאילולי השבת אין העולם מתקיים יותר מששת ימים, ורק מכוח השבת מקבל חיות וקיום לשבוע נוסף. וזלה"ק (בא"ד): "גילה כי בשעת הבריאה לא ברא ה' כוח בעולם, זולת לעמוד ששת ימים, לטעם הנודע לו, גם ידוע ליודעי אמת. ונתחכם ה' וברא יום אחד הוא יודע לו, ובו ביום חוזר ה' ומשפיע נפש לעולם, שיעור המקיים עוד ששה ימים, וכן על זה הדרך. וזולת זה היום

היה העולם חרב בגמר ששת ימים, וחוזר לתוהו ובוהו, וצריך ה' להכינו פעם ב', ובאמצעות השבת העולם עומד" עכלה"ק.

ונמצא השבת דבר המעמיד את העולם, וכן הוא דבר המעמיד את ישראל, ונוסך בהם חיות אלוקי וקיום היהדות בישראל, וממתיקות נועם שבת שואב איש ישראל את כוח התבדלותו מן הגויות, ולשמור את עצמו וקדושת ביתו להתעדן באהבתך וביראתך.

ולכן היו ישראל תדיר מוסרים את נפשם על שמירת השבת, שמכוחה התחזקו יחדיו בשמירת קדושת יהדותם כגוי אחד בארץ.

ואשר על כן נתחכמו היוונים לגזור על ישראל שלא ישמרו את השבת, שעל ידי שיבטלו מהם את השבת קודש ויכלו להוציא זממם בגזירת ההתבוללות מן הכוח אל הפועל, שבנטילת השבת מאיש יהודי הוא קרוב לאבד את עצם זהותו היהודית, ועד מהרה ייטמע ויתבולל בין הגויים המופקעים מן השבת.

ומהאי טעמא מצינו בעת שגזרו היוונים על השבת, שהיו ישראל יוצאים לשומרה יחדיו במסירות נפש. וכמ"ש במגילת אנטיוכוס (אות לז-לט): "בזמן ההוא אמרו בני ישראל אלה לאלה, באו ונלך ונשבות במערה, פן נחלל את יום השבת, וילשינו (אותם) [אותנו] לפני בגריס. אז בגריס הרשע שלח אנשים חלוצים, ויבואו וישבו על פי המערה, ויאמרו אליהם: יהודים, צאו אלינו, אכלו מלחמנו ושתו מייננו, ומעשינו תהיו עושים. ויענו בני ישראל ויאמרו אלה לאלה, זוכרים אנחנו אשר ציונו ה' על הר סיני (שמות לד, כא) 'ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשבות'. עתה טוב לנו אשר נמות במערה, מאשר נחלל את יום השבת וכו'" ע"כ, עיין שם.

וענין ברית מילה, הרי זו המצוה מתקיימת ונעשית בתוככי גופו של איש ישראל, כדי לחקוק ולהחדיר בו יסוד קדושת ישראל, כדי שיהא שמור בקדושת היסוד מופרש ומובדל מכל טומאה חלאה וזוהמא שמרבים הגויים ומפיצים כל העולם בתועבותיהם המאוסות.

ומכוח מצות ברית קודש מחזיק איש ישראל מעמד כנגד כל הניסיונות, לקיים ולשמר בו את קדושת יהדותו, שלא תתבולל נפשו עם הגויים, ולא יהא שייך בו מגע זר ח"ו.

והלום עינינו הרואות אף בדורנו כיום, יהודים רבים שלדאבון לב נתרחקו מן התורה והמצוות, והתנכרו מעשיהם לאביהם שבשמים בכל מצוות התורה, ואף על פי כן את מצות ברית המילה יקיימו תמיד למול את בניהם. גם ביהודים רחוקים עד מאוד מכל התורה ומכל המצוה, שאפילו יום כיפור אינם משמרים, ואף על פי כן הם מלים את בניהם על מזבח המילה. כידוע שרובא דרובא של עם ישראל מקיימים מצוות מילה, ויחידים מועטים בלבד הם שהכריתו את עצמם להיפקע מברית אלקי אבותיהם, ויצאו חצץ כנגד מצות המילה רח"ל כנודע.

והיינו מן הטעם המדובר, שבכך חותמים החותם בעצם גופו שהוא איש ישראל קודש, שייך לעם היהודי נוסף אל מקהלות קדושת ישראל. אבל הערלים נדחים חוצה ואין הם בכלל קדושה נשגבה זו שבישראל, אלא הם מבוללים ונטמעים, וכמו הגויים הערלים עצמם, וכד"א (ירמיה ט, כה) "כי כל הגויים ערלים".

ולפיכך קמו היוונים בכל כוחם להילחם כנגד מצות המילה דייקא בכל עוז, ולגזור הגזירה הקשה על ישראל שלא ימולו את בניהם, כי ידעו והבינו שבברית זו שכורת איש ישראל ברך הנימול הרי הוא מטביע בו בחוזקה וגבורה את קדושת התבדלותו ופרישותו מטומאתם ותרבותם הקלוקלת.

וכן בכל העת שמצות המילה קיימת בו באיש ישראל חתומה בקדושתה, הרי מכוחה מתקדש ומתעצם יותר ויותר בקדושת יהדותו פנימה, וככל שנשמר חותם טהור זה יותר בקדושה, הרי הוא משפיע בעצם קדושת יסוד היהדות עצמה. ומצוה זו אינה מניחה ליהודי להוציא את עצמו מן היהדות ולהפוך את עצמו גוי ח"ו, כי קדושתו חקוקה בעצמו ובבשרו, ומשמרתו תמיד מן החטא והעוון, כל אחד לפום דרגא דיליה בקדושתו הפנימית.

ויישוב מצוות ראש חודש נראה יסודה בהשפעת כוח החידוש בישראל, ומצוה זו מחדשת תמיד בישראל את יסוד קדושת ישראל, שלא תתיישן ח"ו ובכך תוכל בקל להתבולל ולהתערב בין הגויים. אלא היא מחדשת את עצם הזמן בשביל חידוש של ישראל, כמ"ש בנוסח ברכת הלבנה "שאף הם עתידים להתחדש כמותה וכו".

ומכוח מצות ראשי חדשים השי"ת משנה עתים לטובה, ומחליף את הזמנים בישראל בכלל ובפרט. ונוסך בו חיות מחודש להתקומם מזמנים קודמים שאינם טובים להתנער עצמו מכל העבר, ולהתחדש כנשר נעוריו שלא לתת

עצמו להחזירו לזמנים קודמים ומצבים רעים ומרים שעברו עליו, כי בחידוש הזמן ועזיבת הזמנים הקודמים שאינם טובים הוא מחדש ומחזק ומבסס קדושת ישראל שבו, לבלתי תת עצמו לשקוע ח"ו בדברים שאינם טובים, ולהרהר ולחשוב במה שעבר עליו והתרגל בו ברעה אשר מצאה אותו, רק יתחדש כנשר להשיר מעצמו כל הזמנים הנושנים ולהביא את נפשו אל העידן החדש והמחודש שפתחו והבקיעו לו מן השמים בדרכי טובים וישרים.

וזה הכוח אינו שייך באומות העולם כלל וכלל, שביסודם מופקעים המה משורש חידוש זה, הבוקע מיסוד קדושתם של ישראל היסודית, שנובעת כל העת כוחות עליונים נשגבים כמו שנתבאר, ומכוחה יוצא איש ישראל בעוז ותעצומות להתחדש לקראת זמנים טובים וחדשים, ושלא יישאר בו שום חיבור אל הזמנים הקודמים אשר יפלו.

ולכן נטפלו היוונים למצות ראש חודש דייקא יותר משאר מצוות, כדי למנוע מהם את כוח החידוש הזה, וממילא לא ימצאו כוח ועוז בנפשם לשמר כל כך את גחלת יהדותם בגאון ותפארת כזו, ורק יניחו הכל להתיישן ולהתבטל מהם כל כוחותיהם המופלאים, וממילא יתבוללו בין העמים כרצונם ושאפתם של היוונים.

אמנם כל זאת לא עלתה בידם, ושימרו ישראל את מצות החדשים, כדי שיהיה בכוחם להתחדש תמיד ולפאר ליוצרים, מתוך שמירת גחלת קדושתם שטומנת בחובה כוח עצום להתחזק בעוז וגבורה כנגד כל קושי או ניסיון.

ומזו המצוה שאבו ישראל כוחות איתנים להתחדש עצמם תמיד, ולהתנער ממצבים קשים ונוראים, ולהוציא את עצמם לקראת זמנים חדשים טובים.

והדוגמא לזה נוכל ליקח מניצולי מחנות השואה והגטאות השונות, שהצרות הנוראות והייסורים קשים שעברו שם בגטו הוא לדעתי מן הצרות הקשות ביותר שהתרחשו בעולם, ומימות עולם לא היו בישראל צרות קשות וייסורים כאלו של ימות השואה ושלל גזירותיה האיומות. – ואף על פי כן עם סיום השואה ותום המלחמה הקשה, קמו אלו האודים המוצלים מאש, מוזלמנים שהתנערו מעפר ואפר כשבקושי עור וגידים בעצמותם, ויצאו בעוז ותעצומות וכוחות אדירים להתחיל בזמנים חדשים ושונים, להקים הריסותיהם וחורבנותיהם מחדש, והקימו בתים נאמנים בישראל, ובנין עולם התורה והשיבות וכו'. ולא הניחו עצמם לשקוע בצערם וכאבם הקשה מכל מאורעות הקשות שעברו, רק התגברו כנגד הטבע המושך את האדם אל העצבות ואל העבר, וחידשו כוח ישראל להחזיר מחדש תקומת ישראל קודש כעם הנבחר עם סגולה מכל העמים.

ויתרה מזו מצינו כוח קדושתם של ישראל וחוזקם הפנימי, אפילו בתוככי הגטאות עצמם, אף כשעדיין היו נתונים עמוק בצרתם, תחת המגף הנאצי הקשה עליהם. – אף על פי כן הקימו 'מחתרות' בתוך הגיטו, כדי לקיים יהדותם ולהחזיק מעמד איתן אף בתוך הצרה. כנודע מן המחתרת הגדולה שבגטו ווארשא עד שלבסוף התגלתה ויצאה במרד כנודע, וכן היו הרבה מחתרות במחנות והגטאות, כדי שלא תאבד שארית ישראל ח"ו ונצח ישראל לא ישקר לעולם, והקימו את המחתרת כדי שיוכלו לחיות ולהתקיים כיהודים הנאמנים לה' ולתורתו, ובקיום כל המצוות ועבודת השי"ת בכל התנאים שבעולם. – ובכך נמצאו משמרים את גחלת ישראל זו שתישמר בקדושתה תמיד בכל עת ומצב.

ונמצא שלכן גזרו היוונים על שלושת מצוות אלו דייקא, שבת מילה חודש, כדי להטמיע בישראל את גזירת ההתבוללות שגזרה מלכות יון הרשעה.

ויש להסמיק בזה מה שהארכתי בעזה"ת במקו"א (נר ו' דחנוכה תשפ"א), בדברי הרה"ק ממונקאטש זצוקללה"ה בספרו שער יששכר (מאמר ימי אורה אות א), שישנה חובת שמחה גם בימי החנוכה, כמדויק בלשון הרמב"ם ז"ל (פ"ג ה"ג) "ימי שמחה והלל", וכבר נדברו בזה באחרונים.

[ושם נתבאר שעיקר שמחת החנוכה באה כדי להפקיע את הייאוש שהחזירו היוונים בישראל להחשיך עיניהם ולבם של ישראל. ועיין היטב עוד בזה בנר חמישי דהאי שתא, שייסד יוסף אבינו את חג החנוכה ונטעו בלב ישראל לדורות עולם, לגרש אותו חושך של ייאוש שהחשיכו היוונים עיניהם וליבם, לגלות ולהודיע באור גנוז המתנוצץ בחנוכה ומאיר עיניהם וליבם של ישראל, שאין שייך שום מקום של ייאוש חלילה, כמו שעמד יוסף עצמו איתן בצרות הגדולות ביותר מכל האבות, הן בגוף והן בנפש, בניסיונות קשים של אש בנעורת, ובבור תחתיות של בית האסורים מקום אשר אסירי המלך ב"ה אסורים, ואף על פי כן עמד איתן "ויהי שם", הוא יוסף בצדקו עומד מתחילה ועד סוף, וממנו שורש ופינה לכל ישראל 'שארית יוסף', שלא להניח לייאוש לכרסם בלב ח"ו, יעוין שם [באורך].

וכתב השער יששכר שם (שלהי אות ב): ש'בת מ'ילה ח'ודש – ראשי תיבות 'שמח', שכשזכו עם ביטול הגזירה שוב לקיים את המצוות נעשה אצלם שמחה, ולכן יש להרבות בסעודות החנוכה משום מצות השמחה, עכתוד"ק עי"ש באורך.

ובנתיב דרכנו במאמר זה יבואר יותר, שלכן בחרו היוונים בחכמתם את שלושת מצוות הללו בדוקא, מחמת שהם הם המונעים את ההתבוללות, שיישאר בני ישראל כיהודים שלמים ולא יניחו עצמם להתערב בגויים. והרי השמחה של בני ישראל החזיקה וחיזקה אותם תדיר בכל המצבים, להישאר יהודים נאמנים לה' ולעבודתו, כד"א (תהילים ק, ב) "עבדו את ה' בשמחה, בואו לפניו ברננה".

ואחד הדברים שלא יכלו הגויים לסבול בבני ישראל, הוא במה שראו אותם תמיד שמחים ומשמחים. כאשר כבר דיבר בהם המן בלישנא בישא דידיה (מגילה יג): "דמפקי לכולא שתא בשה"י פה"י". – ומידת השמחה עומדת תדיר בשמירת גחלת ישראל קודש שלא תכבה ותתבולל, כי בדבר שאדם שמח ונהנה בו אינו יכול לוותר עליו, וכשהיהודי שמח ביהדותו אינו יכול לוותר עליה, ושומר ומשמרה שלא תתערב בה ח"ו מטומאת הגויות, שהם היפך השמחה דקדושה רק בעצבות ודיכוי הנשמה.

ונמצאו שלושת מצוות אלו ש'בת מ'ילה ח'ודש, המשמרים את ישראל מהתבוללותם הם עושים 'שמח' ליהודים, שומרים ומשמרים את קדושת ישראל הנטועה בשורשי שלא תיפגם ח"ו, וכענין שנאמר (תהילים קמט, ב) "ישמח ישראל בעושיו, בני ציון יגילו במלכם".

והדבר מפורש בתורתו של המהרש"א זצלה"ה בשלהי מסכת תענית (כח), שמחדש שם שגזירת היוונים היתה לבטל את השמחה מבני ישראל. דאמרינן התם: "פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל, שלא יביאו עצים למערכה, ושלא יביאו בכורים לירושלים וכו'". וכתב המהרש"א שם שכוונת מלכות הרשעה בגזירת שמד זו היא מלכות יוון הרשעה, שעיקר כוונתם ורצונם לבטל השמחה מישראל, וזו היא גזירת שמד שלהם.

וז"ל המהרש"א: "פעם אחת נגזרה כו' שלא יביאו עצים כו' ושלא יביאו בכורים כו'. יש לתת טעם שגזרו על ב' דברים אלו, לפי ששני דברים האלו היו מביאין בשמחה, דבקרבת עצים כל אחד עשה ביומו יום שמחה ויו"ט. וכן ביכורים היו מביאין בשמחה, כמו ששנינו בסופ"ב דביכורים (ג, ד) החליל היה מכה כו', ועל כן גזרה אז מלכות יון לבטל מהם השמחה" עכ"ל הזך.

הרי מבואר מדברי מהרש"א, שזו ענין הגזירה שגזרה מלכות יון הרשעה "שמד על ישראל", במה שרצו בעיקר לבטל מהם השמחה, וזו סיבת גזירתם על עצי המערכה והביכורים, לפי שהיו ישראל עושים אותם בשמחה גדולה, ורצו לבטל מהם השמחה.

ומבואר מאוד לפי דרכנו ששורש גזירת מלכות יון הרשעה היא גזירת ההתבוללות, וזהו ענין 'שמד על ישראל' שימירו את דתם וישתמדו, כמו שעשתה מרים בת בילגה ושכמותה שהמירו דתם והתייוונו, ובביטול שמחתם של ישראל יוכלו בנקל לבוללם ולנוגע בהם, כי בהעדר השמחה מתרופפת ההבדלה וחומת השמירה של איש ישראל כמו שנתבאר.

ותו נראה בביאור גזירת מלכות יון הרשעה בביטול שמחתם של ישראל, בהקדם מאמר א"ז הרה"ק רבי נתן דוד משידלובצא זצוקלה"ה (תורת רבי נתן דוד עמו' רסו), וזלה"ק: "כי בשמחה תצאו (ישעיה נה, יב). פירוש הכתוב, 'כי בשמחה' כלומר על ידי השמחה, 'תצאו' יכולים לצאת מכל הצרות, ודי למבין. דהרי העצבות הוא שורש הקללה והרעה, וכמו שמצינו בהקללה והרעה הראשונה שהיה בעולם, על ידי חטא אדם הראשון כתוב שם (בראשית ג, יז) 'בעיצבון תאכלנה' שהוא עצבות, ומזה נשמע דהשמחה הוא המוציא מכל הרעות והקללות" עכ"ל"ק.

ולמדנו מדברי קדשו יסוד גדול, שעיקר שורש כל רעה וכל קללה היא העצבות, וממנה שורש פורענות ראשונה שבאה לעולם, שלא היה שייך להביא חלות הקללה בחטא אדם הראשון כי אם מתוך העצבות דייקא. ולכן הוכרחה הכתוב לפתוח הקללה בהעצבות 'בעצבון תאכלנה' שבה נפתח פתח אל הרעה.

וכן מוכח בקללת חוה שם, שגם בה הוכרח לפתוח במידת העצבות, כנאמר בקללתה (שם טז): "אל האשה אמר, הרבה ארבה עצבונך והרונך בעצב תלדי בנים וגו'".

וביסוד זה כתב זקני צוקללה"ה הס"ק מביאלא בדברי בינה (פרשת נח טז. ד"ה ועוד) בשם אביו צוקללה"ה (תורת רבי נתן דוד עמו' רנג), וזלה"ק: "ויתעצב אל לבו, ויאמר ה' אמחה את האדם וגו' (בראשית ו, ו-ז). כי השם יתברך רצה להביא עליהם העונש המגיע להם, ולא היה יכול כח הדין לחול עליהם מחמת שהיו בשמחה, וכל זמן שהאדם בשמחה, לא יוכל לגשת אליו שום כח הדין. ולזאת כתיב 'ויתעצב אל ליבו' [פירוש, אל ליבו של האדם. – דברי בינה שם דף קכט ד"ה ויאמר בא"ד], היינו שמתחילה הביא עליהם ענין העצבות, ואחר כך ויאמר ה' אמחה וגו' עכלה"ט.

[וכן הביא יסוד זה בספה"ק דגל מחנה אפרים (פר' עקב ד"ה כל מדוי) בשם זקנו הבעש"ט הק' זי"ע, וזל"ק: "שאמר אא"ז וזלה"ה, דאין הקב"ה שולח ייסורים על האדם, אלא אם כן שולח עליו מקודם חולי מרה שחורה". ועיין שם שתירץ לפי זה קושיית אחיו הרה"ק רבי ברוך ממעזבוז צוקללה"ה, בפסוק (דברים ז, טו) "והסיר ה' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך, איזה ענין חולי היה במצרים, וכי דם היה חולי למצרים, או צפרדע ושאר מכות, והיה ראוי לומר כל מכה אשר שמת".]

ברם, על פי יסוד הבעש"ט הנ"ל תירץ הדגל: "אך זה לא קשה, דאין הקב"ה שולח ייסורים על האדם אלא אם כן שולח עליו מקודם חולי מרה שחורה, וידוע מאמרם ז"ל (בבא מציעא קז:): פ"ג מיני חולאים תלויים במרה, כמנין 'מחלה'. ועל דרך זה מבואר שפיר ענין 'מחלה' הכתוב בתורה, כי זה הוא תחילת כל חולי וכל מכה וייסורים" עכל"ק].

וביאור טעמא דמילתא נראה, כי בדבר זה גופא הוא עיקר תכלית מטרת היצר הרע והסטרא אחרא, להפיל את האדם בעצבות ומרה שחורה, כי מטבעה של עצבות ואופייה להביא את האדם לחידלון ולהחלטת הייאוש, כי בעצבותו נסתם מרצו וחשקו לקום ולהתגבר בהצלחת כל דבר, ונוטה מהרה להתייאש לגמרי במלחמת היצר.

וממילא מכיון שהצליח היצר להפילו אל הייאוש הרי הוא כבר תפוס ברשתו ונתון בידו, ומעתה בנקל ייכשל בכל הניסיונות ועד מהרה יפול ברדת שחת עד שאול תחתית רח"ל, כי הייאוש הוא אם כל חטאת ויסוד כל התדרדרות רוחנית. והעדר השמחה היא תחילת הייאוש, כי מן העצבות נפתחים זרועות הייאוש כאמור.

ולפיכך נמצא שזו תכלית כל הייסורים והצרות הבאים על האדם מצד הרע, עיקרם כדי להפילו מתוכם אל העצבות. ולכן שפיר 'בשמחה תצאון', על ידי שמחה תצאו מכל צרות וייסורים, ויש בה סגולת המתקת הדינים בשורשם. שמכיון שחזרה השמחה וגירשה את העצבות מן הלב, ונמצא האדם שרוי בשמחה, שוב אין טעם ותכלית בכל הייסורים הללו, שכל מטרתם היא להביאו לעצבות, ומשאינם מועילים לזה לא עשו את פעולתם, וממילא יצא האדם מכל צרותיו, ודו"ק.

ואשר לפי זה יתבאר היטב יסוד המהרש"א הנ"ל (תענית כח.) שכל גזירת שמד של מלכות יון הרשעה היתה לבטל השמחה מישראל, ולכן גזרו על העצים ועל הביכורים דייקא. והוא הדין במה שנתבאר בגזירת ש'בת מ'ילה ח'ודש, כדי לבטול את השמחה שמביאים שלושת מצוות אלו בישראל בשבתות וימים טובים ובשמחת הבנים. – שהיא גם כן על זה הדרך, כדי שבהעדר השמחה תחדור בלבבם קליפת העצבות ומרה שחורה, וממילא יפלו בזרועות הייאוש. שכמו שביארתי (נר ה) כוונת (ב"ר ב, ד): "וחושך (בראשית א, ב) – זה גלות יון שהחשיכה עיניהם [וליהם] של ישראל בגזירותיהן", שהחדירו הייאוש בלבבם, שהייאוש הפנימי המקנן ורוגש בתוכו של אדם הוא המחשיך עיניים ולב, כשאינו מוצא בנפשו שום זיק של אור ותקוה, והכל חשוך ונחשך בעדו, וכד"א בפסוקי התוכחה (דברים כח, כט) "והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העיוור באפלה", מבחוץ יכולה השמש לזרוח בתוקפה כחמה בצהריים, אבל בתוכו של אדם חושך ואפלה, כשבלבו מלא עצבות וייאוש ומרה שחורה, ומתהלך כמו עיוור שאינו מוצא הדרך שישכון בה האור.

ובזה מובן היטב מ"ש זקני הקדוש צוקללה"ה בתולדות אדם מאמרים לחנוכה, שהגיעו ישראל בגזירת יוון עד 'תכלית השפלות' רח"ל. וזלה"ק (ד"ה ואתה עמדת בתוה"ד): "בימי חשמונאים חשכו עיניהם ולבן של ישראל מצרת השיעבוד, שהיו אז בתכלית השפלות, ורצו העכו"ם לעקור הנקודה הפנימית מלב ישראל. ולכך שם אומה הרשעה 'יון', לשון טיט היון, (תהלים מ, ג – אשר העומד בה הוא שוקע ויורד. מצו"ד), שרצו לשקוע את ישראל בטיט היון חלילה" עכל"ק.

והיינו כמבואר, שכל זאת עשו בגזירת ביטול השמחה מישראל, להביאם אל העצבות ואל הייאוש, המפיל ומדרדר את האדם ממילא עד 'תכלית השפלות', לבירא עמיקתא שבשאל רח"ל.

והנה קיימא לן "בכל צרתם לו צר" (ישעיה סג, ט), וכלישנא דמתניתין בפרק נגמר הדין (סנהדרין מו.) אפילו כלפי היוצא ליהרג: "בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי. אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך, קל וחומר על דמן של צדיקים".

ונמצא ממילא בעצבותם וצערם של ישראל שנגרם כביכול צער נורא למעלה לשכינתא קדישתא אשר אף היא נפלה כביכול עשר מעלות אחורנית. ובנפילתם של ישראל עד 'תכלית השפלות', נפלה שכינה עמהם עד תחתית, ומתגוללת בעפר קרנה, כאשר כלל מוצק הוא בידינו (מגילה כט.) "בכל מקום שגלו שכינה עמהן", וממילא נמשך להם מזה כל צרות וייסורים קשים שהמיטו עליהם היוונים בגזירותיהן.

אולם בעת התגברות מלכות בית חשמונאי ונצחום, וביטלו גזירת ביטול השמחה דמלכות יוון, וגירשו העצבות מלב ישראל. וכמו שביארתי בזה (נר ב) שמכוח הארת נס פך השמן, האירו החשמונאים עיניהם ולבם של ישראל, והדליקו נרות בחצרות קדשך, והחזירו את השמחה של ישראל. – ממילא נעשה מכוח אותה שמחה ואורה שזרח והאיר בתוככי משכן לב ישראל, ונתגרש מתוכם העצבות. ששוב עלתה השמחה לשכינה הקדושה, כי "ה' צלך" (תהלים קכא, ה), וכשאישראל בשמחה מעורר השמחה למעלה, ומביא קורת רוח ושמחה לפני השכינה הקדושה, המתרוממת כביכול מעפר, וכד"א (תהלים סח, לה) "תנו עוז לאלקים", כמ"ש בזוה"ק (ח"ג דף ז.ז.): "ישראל מפרנסי לאביהן שבשמים", ושוב נעשה שמחה בפמליא של מעלה.

ושוב בתוצאת אותה שמחה שנעשה למעלה השתלשלה ממילא ובאה גאולתם של ישראל מן היוונים, כי כאשר המלך בשמחה משתעשע באהבים ומחלק מתנות טובות לאוהביו ומשמחיו לברכם בכל טוב, וכלום חסר מבית המלך. ומכוח אותה שמחה עילאה זכו ישראל להודות לפניו "על הניסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל הנחמות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה".

ויתרה מזו זכו ישראל באותה עת של גאולת בית חשמונאי, שמבואר בספרים הקדושים טעם הדלקת נר חנוכה "למטה מעשרה טפחים" (שבת כא:), הגם דקיימא לן (סוכה ה.) שמעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה. מכל מקום חנוכה שאני, שבו יורדת שכינה לשכון אפילו למטה מעשרה. כי בכוח השמחה העצומה שהעלו ישראל לשכינתא, ובמקום שירדו מתחילה ונפלו בבירא עמיקתא, והורידו שכינה עמהם עד לתתא ממש למטה מעשרה. – כן זכו בהיפך במידה כנגד מידה בגאולתם להגדיל השמחה כל כך, עד שתרד שכינה ותבוא אליהם אפילו למטה מעשרה, ובכל מקום ובכל מצב שלא יהיה איש ישראל, יכול מכוח חג החנוכה וקדושתו ושמחתו הגדולה לשוב ולהתעלות לרום המעלה.

תכלית המורם, שעיקר גזירת מלכות יון הרשעה היא בהתבוללות עם קדוש, והטמעתם בין הגויים בחכמה ותרבות יוונית. ולכן התחכמו לגזור כנגדם בשלושת גזירות הללו דווקא, ש'בת מ'ילה ח'ודש, שבהם מחזיקים ישראל מעמד לשמר יסוד כוח יהדותם ולשמר את שמחתם, ושלא תתבטל מהם או תתיישן בשקיעות האדם בזמנים הקשים שאינם טובים, רק להתחדש תמיד עם הזמנים החדשים המתחדשים תדיר, ובפרט בחידוש הזמן של ימי החנוכה הללו, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

ואילו ח"ו היו היינו מצליחים בגזירותיהם ולהוביל בכך את עיקר תכניתם ושאיפתם לכולל את ישראל, הרי לא היה נשאר חלילה שריד ופליט לבני ישראל, עד שהיה נמחה לגמרי מן העולם ח"ו, ולא יזכר שם ישראל עוד.

ועל כך משמרים אנו ומקיימים את מצוות ימי החנוכה הללו, שמתעורר בהם אותו כוח עליון שעוררו החשמונאים כהניך הקדושים לבטל את גזירות היוונים ולעקור מהם את כוחם ולשמר גחלת ישראל בקדושה ובטהרה. וכמו שתקנו בנוסח ההודאה: "ואתה ברחמיך הרבים 'עמדת להם' בעת צרתם", להיות להם דבר המעמיד שאפילו באלף אינו מתבטל (י"ד סי' פז סי"א), ואינו מניחם להתבטל ולהתערב בגזירת ההתבוללות שהביאו היוונים לעולם.

וזהו עיקר נס חנוכה ושפע הנשפע לנו בימי חנוכה, כאשר כל אותם אומות עזות שקמו כנגדנו בגזירת ההתבוללות, הם עצמם כרע ונפלו ולא נשאר מהם כלום, ואנו עם בני ישראל חי וקיים לעולם. ומכוח החנוכה ישאב איש ישראל שפע קודש לקדש בתוכו את קדושת ישראל שבו, ולהוקיע מנפשו כל הגויות שהתערבה ונטמעה בו מקליפת טומאת יוון, ולחדש בעצמו זמנים חדשים בקדושה וטהרה.

יעזור השי"ת שמי שאמר לעולמו די, יחדש ויפרוס עלינו זמנים חדשים, לחלוץ אותנו מן הזמנים הקודמים של סבל וייסורים קשים ייסורי גוף וייסורי נפש העוברים על ישראל. ומהרה יחיש אלינו את הזמנים המקוים עלינו לטובה, זמנים של לעתיד לבוא וגילוי עת קץ, בביאת משיח צדקנו שיאיר את כל לבבות ישראל באור זך וטהור, ויקרב לבב ישראל אל אביהם שבשמים, במהרה בימינו אמן.

שולחן הטהור

זאת חנוכה

ב' טבת תשפ"ב ב' טבת תשפ"ב

ירושלים תובב"א

יתבאר מהות וענין ימי החנוכה הקדושים שיש בהם כח רב והשפעה גדולה לאמונת ישראל בהשי"ת והשגחתו המיוחדת אליהם, ובכח השפעה זו יכולים ישראל להמשיך שפע טוב והנהגה למעלה מדרך הטבע.

א.

בספר הקדוש דברי בינה לא"ז הרה"ק מביאלא זצוקללה"ה (יום ז' דחנוכה תר"ס, עמ' רי) כתב וזה לשון קודשו:

"איתא בשולחן ערוך (סימן תר"ע סעיף ב) "וסעודות שמרבין בהן (בחנוכה) הוויין סעודת הרשות". הפירוש בזה הוא כי באמת הנס דחנוכה שהיה בשמן שמצאו פך אחד חתום וכו', לכאורה קשה על זה מה היה הצורך בזה, הלא טומאה הותרה בציבור.

"אך באמת תוקף הנס היה שבאו ישראל למדריגה רמה וגבוהה כזאת, שעשו מדבר הרשות מצוה, היינו שאף על פי שהורשה להם והותר להם להדליק בשמן טמא, בכל זאת רצו לקיים מצוותו יתברך בטהרה.

"לכן מתעורר זה הכח באלו הימים הקדושים, לעשות אפילו מסעודת הרשות – סעודת מצוה שהיא מדה כנגד מדה שכמו שהם עשו מרשות מצוה, כן גם השם יתברך נותן להם יכולת לעבדו יתברך אפילו בבחינת סעודת הרשות, שיהיה כמו סעודת מצוה.

"וזה הפירוש 'וסעודות שמרבין בהם' כמו שמצינו בדבריהם ז"ל 'ריבה הכתוב לזה' – היינו שיכולין אנו להרבות את כל הסעודות שיהיו בבחינת סעודות מצוה. שכמו שיכולים להמשיך שפע טוב בכל ענינים על ידי סעודת מצוה, כמו כן נוכל להמשיך רחמים ורצון על ידי סעודת הרשות, שנהיה נענים בכל משאלותינו לטובה, אמן כן יהי רצון". עד כאן לשון קודשו הבהיר.

והיוצא מדברי קודשו חידוש מופלא ורם, שאם היו החשמונאים מוותרים על ההידור ועושים כעיקר הדין שהותר להם להדליק בשמן טמא, לא היו זוכים לענין הנשגב שנעשה כח בעולם להפוך סעודות וענייני הרשות לסעודות וחפצי מצוה.

ובכך מיישב א"ז את קושייתו הנודעת של פני יהושע ז"ל (שבת כא:): דטומאה הותרה בציבור והיו יכולים להשתמש בשמן טמא, וכן כנודע ביסודות דברי הימים דתמיד קי"ל למיעוטי בניסא עדיף, ואף גם אמרו ז"ל בגמ' (תענית כ:): שלא יעמוד אדם במקום סכנה דאם עושין לו נס, מנקיין לו מזכויותיו, ונמצא דנס אינו בא בחינם אלא משלמים עליו בזכויות, וא"כ מדוע היה נח להם לחשמונאים לקבל הניסים וינקו זכויות מישראל.

ברם, הכא ביקשו לקיים דווקא על ידי נס כדי להמשיך השפעה נפלאה זו שיוכלו להפוך כל דבר רשותי למצוה כמו שהם עשו על ידי נס ולא על ידי ההיתר הרשותי הרגיל, ובזה גרמו לכח מיוחד שיש לישראל שאף בשאר ימות השנה יוכלו לעשות כל ענייניהם באופן גבוה בבחינת מצוה, כי על ידי שעשו על ידי נס ולא בדרך הטבע הרגיל, נעשה כח שכל מה שיעשו ישראל תמיד, יהיה גם בבחינת מעל לדרך הטבע הרגיל, ויוכלו להמשיך כח כמו במצוה קדושה.

ב.

וניתי לבאר מעט מהלך מחשבת החשמונאים הקדושים ומהות מלחמתם עם היונים בעצם אמונת ישראל בהשגחת הבורא יתברך על עמו, ואיך שזכו באמת לגילוי הגדול שראו כל ישראל שכל התנהלותם בעולם הוא

מעל לדרך הטבע בהשגחה מיוחדת עליהם, ועל ידי זה האיר להם שכל מה שרשות בעולם לקרות בטבע, הכל הוא מאלוקותו יתברך בדרך נס, ולכן גם כוחם הוא לעשות רשות טבעי למצוה עליונה.

דהנה מצינו במדרש (בראשית רבה ב, ד) שהיונים הרשעים הורו להם לישראל להוציא עצמם מאמונתם באלוקי ישראל באופן שלכאורה נראה כמשולל הבנה, על ידי שיכתבו על קרן השור שאין להם חלק באלוקי ישראל.

ותרתי אית בהו, ראשית יש להבין מדוע דוקא לכתוב זאת על קרני השוורים, ולא מצאו מקומות יותר מפורסמים שבהם יודיעו ויכתבו כזאת, ומה להם כי נתלו בקרני השור.

ותו, מה כוונה יש בלשון 'אין לכם חלק באלוקי ישראל' – מהו החלק המיוחד הזה שהבינו היונים שבו יש לישראל ענין אחר, חלק שונה וייתר באלוקי ישראל. לכאורה היה די שיורו להם לכתוב 'שאינן אלוקי ישראל' ומהו החלק המיוחד הזה שרצו לקעקע מישראל את חלקם המקושר באלוקי ישראל.

ג.

אמנם היונים היו חכמים גדולים כדאיתא ברמב"ם ששיא החכמה החיצונית הייתה בידי היונים, וכל החכמות הנצרכות בעולם שאין בהם מחכמת התורה, היו היונים הכי מעולים וחכמים, ולכם באמת הם הבינו את הכח הגדול שנמצא בעם סגולה בני ישראל, אף שלא הבינו את פנימיות אותו הכח, אבל ראו שנתבצר להם חלק מיוחד וכח עליון אחר משאר האומות, וכח זה ניסו היונים להרוס ולגרום לישראל שיהיו כשאר האומות.

ויבואר יותר, הנה באמת גם היונים האמינו שהשי"ת ברא את העולם, ובזמנים ההם עדיין לא נולדו המשוגעים האפיקורסים האומרים שהעולם נוצר מעצמו או מפיוצץ בעלמא, וזה שגועון והבל שאין הדעת סובלתו כלל, וכי שייך שכל העולם המופלא הזה, תכונותיו ורזיו, סדרי יום ולילה קיץ וחורף, כוכבים ומזלות ותכונות כל דבר צומח וחי ועוד ועוד, שכל אלו יעמדו על מכונם בעצמם ויסתדרו בדיוק באופן הראוי להם בלא שום שינוי כמלא נימה והכל בלא כוונת מכוון, הלא זהו בוודאי טפשות ושיגעון והבל לחשוב כן, ובדורות הקודמים עוד לא היו כל כך משוגעים לנסות להעלות מחשבה זו על קיום העולם.

[ובאמת מטרת החושבים באופן זה אינו מיותרת החכמה, דוודאי לא שייך להאמין בזה וכנ"ל, רק כיון שמטרתם הוא לעשות ככל העולה על רוחם ואינם חפצים לוותר על מותרות העולם ועל הטומאות שחפצים לעשות בו, לכן מעדיפים להאמין שאין כח עליון עליהם עפ"ל, ובכך יכולים לעשות כרצונם בלא מפריע. ובבחינת מה שאמרו בגמ' סנהדרין (סג): 'יודעין היו ישראל בעבודת כוכבים שאין בה ממש ולא עבדו עבודת כוכבים אלא להתיר להם עריות בפרהסיא'.]

ובכן, גם היונים היו חכמים די בכדי לידע שהעולם נעשה בכוונת מכוון וביצור נוצר על ידי כח עליון גדול, אבל הם אמרו שאחר שברא הבורא את העולם וקבע בו סדרי בראשית וטבע טבעו להתנהלותו בקביעות, השמש תזרח ביום והירח ימשול בלילה ואין הוא צריך לנהלו יותר, לכן עזבו והניחו להיות בדרך הטבע, ומעתה אין דעתו על העולם ואין משגיח עליו או מצפה לראות מעשי האדם על העולם עפ"ל.

אבל בוודאי האמת הברורה היא כפי שאנו מאמינים בני מאמינים שהשי"ת מחיה ומהווה ומקיים את העולם בכל רגע ורגע, ואם היה עוזב קיום וחיות העולם לרגע אחד, מיד היה העולם חוזר לתוהו ובוהו. ולחידד הדברים על פי משל נימא דאם יש ברצונו יתברך להחריב את העולם, אין הוא צריך לפוצץ פצצת אטום גדולה על כל העולם או לעשות פעולה כלשהי נגד העולם הקיים, שהרי כל חיות וקיום העולם הוא רק על ידי קיומו וחיותו אותו בכל רגע, ואם יעזוב ויפסיק חיותו וקיומו מיד יתבטל העולם מעצמו, כי כל פנימיות העולם הוא אלוקותו יתברך החיה וקיימת על ידי עצם עצמותו של הבורא, ואם יפסיק רגע כמימרא את חיות העולם, ישוב מיד העולם לתוהו ובוהו.

וזה אמרינו בתפילת הלל (תהילים קיג, ה) "מי כה' אלוקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ", שאף שהוא מגביהי מאוד לשבת בשמי שמים העליונים ואין לנו השגה בו כלל, אף על פי כן בוודאי שהוא יושב ומשגיח עלינו תדיר ומקיים אותנו בכל רגע – משפילי לראות בשמים ובארץ בכל עת ורגע ממש, ובלעדי השפלתו זו לקיומינו, לא היינו קיימים כלל.

ד.

ועתה משנתברר אמונת ישראל האמיתית נגד טענת היונים שאמרו שעזב ה' את הארץ, נוכל להבין מה הייתה מטרת היונים בהכחשת אמונת ישראל על קרן השור. כי היונים הבינו שיש להם לישראל אופן עבודת השי"ת מעולה ורם שעל ידו הם מתחברים ומאמינים שהשי"ת מנהיג את העולם, וזאת רצו לבטל מישראל.

ומעלה זו מבאר א"ז בספה"ק דברי בינה (מוצש"ק ליל א' דחנוכה תרנ"א, עמ' קצ"ב) וזל"ק: "וזה מה שאמרו חז"ל (ב"ר ב, ד) 'וחושך על פני תהום' זה מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהם, שהיו אומרים כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל. ולהבין דבריהם הקדושים נראה, דהנה ידוע בגמרא (ב"ק ג:): שקרן אין הנאה להזיקו. וכתוב (תהילים קמח, יד) 'וירם קרן לעמו', היינו שהשם יתברך בגודל רחמיו על ישראל נתן להם את בחינת קרן, היינו שכל מה שעוסקים בתורה ומקיימים את המצוות אין מכוונים לשום הנאת עצמן כלל, כי מצוות לאו ליהנות נתנו, רק כל כוונתם הוא לעשות רצונו יתברך, וששים ושמים לעשות רצון קונם וכו'.

"וזה מה שהיו היונים אומרים לישראל 'כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל'. היינו שהם היו רוצים לבטל מישראל את בחינת קרן שיש להם לישראל על ידי כח חכמות החיצוניות שלהם שרצו להכניס בלבבות ישראל ח"ו שהוא ההיפוך מבחינת קרן השור שאין הנאה במעשיו", עד כאן לשון קודשו.

ונמצא לכן ביקשו היונים שיכתבו ישראל על קרני השוורים דייקא, כי אין השור כשאר חיות שמזיקות על ידי נשיכה וכדומה, שיש להם הנאה בכך, יש להם בשר בשיניהם וטעם החיך ולכן מזיקים וטורפים, לא כן השוורים הנוגחים והורגים בקרניהם בלא שום הנאת בשר, ואין קרנו מרגיש טעם טוב בנוגחו. וכמו כן ישראל עובדים את השי"ת בלי טעם ובלא הנאה, וזאת רצו היונים לבטל מישראל.

כי הבינו וידעו שכיון שמקיימים ישראל התורה והמצוות כחוקים בלי טעם, לכן הם מבינים ומאמינים בקיומו יתברך בעולם ושהוא יושב ומצפה להם לישראל שיעשו מצוותיו וילכו בדרך התורה, אבל היונים ביקשו שיעשו המצוות רק להנאת עצמם, ועל ידי זה ביקשו להחדיר לישראל שהעולם נועד לאדם ואין השי"ת משגיח ומצפה עליו לקיים מצוות ולהתנהג באופן מסוים, רק יעשה מה שמהנה אותו ומה שרוצה למען עצמו, וזה ביאור כתיבה זו על קרן השור דייקא ששם רצו לבטל ענין העבודה והנגיחה בלא הנאה.

אבל החשמונאים ידעו והבינו כוונתם רעה זו, ולכן יצאו להילחם ולהתנגד לשינוי ממצוות התורה, כי מצוות לאו להנות ניתנו, ואין מטרת קיום התורה ומצוות למען הנאתינו והצלחתינו בזה העולם, אלא למען קל אחד יחיד ומיוחד שעומד ומשגיח ומצפה עלינו לקיום תורתו ומצוותיו.

ה.

באופן זה יובן מאוד גם שאמרו לישראל לכתוב 'אין לכם חלק באלוקי ישראל' ולא 'אין אלוקי ישראל' גרידא, כי ידעו והבינו כנ"ל שהשי"ת ברא את העולם רק ביקשו לקעקע את קדושת ישראל וקשרם וחלקם המיוחד שיש להם לאלוקי ישראל כעת חיה בכל רגע, כי זאת עמד בעוכריהם של היונים שישראל מאמינים שהשי"ת משגיח עליהם בכל עת ורגע, ובקיום המצוות כציוויו הם עושים לו נחת רוח, וזה דבר שנתייחדו בו ישראל שקבלו התורה ויש עליהם עול יקר זה. וזאת לא יכלו היונים לסבול שיש לישראל 'חלק' מיוחד באלוקיהם.

וביתר ביאור על פי משל, ענין השגחה שמירה והקפדה על דברים וחפצים יש בו כמה וכמה דרגות, דזה ברור ופשוט שלא הרי שמירת והשגחת יהלומים ואבני חן יקרים כהרי שמירת אבנים פשוטות או חול וטיט וכדומה, ששמירת דבר יקר שמירתו מעולה פי כמה וכמה.

והכי נמי שמירה הנצרכת על אנשים, ולדוגמא בבתי חולים שמשגיחים על כל הקורה על החולה בכל עת, אבל משונה טובא שמירת החולה הרגיל השוכב בחוליו במחלקה רגילה לבין חולה מסוכן שיש מחלקות מיוחדות וטיפולים דחופים כל העת לפי מצבי החולים.

ובמחלקות של חולים מסוכנים עומדים הרבה יותר על המשמר לבחינה והשגחה קפדנית בכל רגע מה מצב החולה ואם צריך שינוי ברפואתו וכדומה, משא"כ שאר המחלקות בבית החולים שגם יש שמירה על החולים, אבל אינו השגחה כל כך קפדנית ורק אחת לזמן מסוים בודקים מצב החולים ואם צריכים סיוע, הכלל שאינו דומה השגחת החולה המסוכן שבודקים אותו בשבע עינים ומשגיחים עליו ביותר משאר חולים.

וכן ממש הוא חילוק ההשגחה העליונה על העולם, כי על ישראל יש השגחה מיוחדת מאת הבורא. ובוודאי השי"ת משגיח על כל העולם וגם הגויים נמצאים תחת השגחתו התמידית, אבל דרגת ההשגחה שונה לגמרי, לישראל יש 'חלק' באלוקיהם, הם שייכים אליו יותר והוא משגיח ומסתכל עליהם הרבה יותר. וזה ביקשו היונים שיכתבו שאין להם חלק מיוחד זה באלוקי ישראל, והחשמונאים לא הסכימו להיות ככל הגויים כי ידעו חלקם הקדוש שדבוקים בו יתברך ביותר.

1.

ובלכתך בדרך זו נבוא אל המכוון לבאר מהות וענין נס החנוכה כפי שפתחנו בראשית דברינו, שעל ידי נס פך השמן, השפיעו החשמונאים בעולם שיוכלו ישראל לפעול תמיד מעל לדרך הטבע, דכיון שעמדו ונלחמו על נקודה זו דייקא שיש עליהם השגחה תמידית מיוחדת יותר משאר האומות, זכו באמת לראות דבר זה בגלוי ובבירור שיש עליהם כח משגיח ויכולים להשיג על ידו נצחונותיהם מעל לדרך הטבע.

וכמו שאכן ניצחו מלחמתם באופן פלאי מעל לדרך הטבע, שהיו מעטים וחלשים וניצחו צבאות גדולים אימפריה שלמה של מלכות יון שהיו רבים וגיבורים הרבה יותר מהם, אבל השי"ת נתן רבים ביד מעטים, גיבורים ביד חלשים וטמאים ביד טהורים, בכדי להוכיח ולהראות שאכן יש השגחה מיוחדת על ישראל והם עומדים בצלו בכל עת והוא מנהיג ומנהל העולם, ורק הם המקיימים מצוותיו על פי ציווי, זוכים להתנהלות מיוחדת והשגחה ברורה זו.

ובבירור יותר היה כאן לישראל ענין השגחה מופלאה זו בשני מישורים, הן מצד הרוחני והם מצד הגשמי. כי ראשית זכו בנס רוחני שזכו לאור גדול זה שראו יד ה' עליהם ברור שעומד עליהם ועוזר אותם בכל מלחמתם נגד היונים, ועל ידי זה הבינו שיש כח זה לישראל לקיים המצוות על פי ציווי הבורא בלא להנות מהמצוות אלא כי כך נצטוו וזהו והוא יתברך ישגיח וישמור עליהם ויתן להם כל הצטרותם בהשגחה עליונה מעל לדרך הטבע.

ומצד הגשמי זכו לראות הנס של פך שמן שדלק יותר מטבעו הרגיל בגשמיות, ונעשה נס בדבר גשמי בכדי להראות לישראל שיכולים לעשות בעולם דברים גשמיים מעל לדרך הטבע, כי ההשגחה עליהם לצלוח כל דבר בעולם אף אם הוא מעבר לדרך הטבע הרגיל, וזה האופן לקיום מעשי ישראל הרשתיים בדרך נס מעל לדרך הטבע. ואופן זה איך נעשה הנס יבואר להלן בהרחבה בעז"ה.

2.

במאמר המוסגר יש לרמז בענין מלחמתם של חשמונאים שאומרים בנוסח 'על הניסים'; 'מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים', והנה זה וודאי נס גדול שגיבורים נמסרו ביד חלשים ורבים ביד מעטים, אבל זה אין מובן מה הנס שנמסרו טמאים ביד טהורים, ולכאורה אין סיבה שינצחו הטהורים מפני טהרתם דמה ענין טהרה לנצחון במלחמה.

אבל הביאור יש לומר שכאן בנתינת הטמאים ביד הטהורים טמון עוד נס גדול, שאף שנתעסקו הטהורים במלחמה ובהריגת היונים הטמאים, מכל מקום נשמרו בשמירה עליונה ולא ניטמאו בטומאתם. וזה נס מיוחד שמודים עליו שנתן טמאים ביד הטהורים ונשארו טהורים. דהלא טומאה עוברת בנגיעה בעלמא, והכא היה נס מיוחד שעל אף מאמץ המלחמה והריגת היונים, אעפ"כ לא נגעו בהם ולא ניטמאו בטומאתם. וזה 'ביד טהורים' שניצלו מליגע בהם בידם.

ויש בזה גם השפעה לדורות, שכל חכמת היונים וטומאתם שנשארה עד היום הזה, צריך לעמוד בכח ולהילחם בטהרה נגדם, ויש טומאות נוראות בדורנו שאף הנגיעה בהם בעלמא כבר מטמאת את האדם, והמדובר הוא בכלים הטמאים 'מאשינקאלאך' שטומאת יון מנסה לחדור לתוך קדושה וטהרה מחננו, ובוודאי המתסכלים בהם שמטמאים נפשתיים ר"ל, אבל אפילו רק הנוגעים בהם, נמטאים. והחשמונאים הוצרכו נס מיוחד להינצל מלנגוע בהם כדי שלא יתטמאו, וכ"ש אנן דבעינא להיזהר ולהישמר אפילו שלא ליגע במכשירים אלו, כי זה מטמא את הנשמה, והרבה מאוד מבעית הנושאים שיש בדורנו התחיל מטומאת הנגיעה הזו במכשירים אלו ומשם ירדו מדחי אל דחי ר"ל.

ואף אדם החושב שלא יכול לחיות בלי כלים אלו, בוודאי זה עצת היצר הרע, כי לא נכון הוא, ואם היה בו דבר או מחלה שהיה ממית אותו בגשמיות, כבר היה מוצא לעצמו תרופה או פתרון איך שלא יהיה אצלו אותו ממית ומזיק, והכי נמי בזה, ידע האדם שזה הורג את רוחניותו, ונשמת האדם אובדת לגמרי והרי הוא כבהמה שאין לה נשמה, לכן יזהרו מאוד ממכשירים אלו אפילו לא ליגע בהם, כי הם הורגים את הנפש ר"ל.

ח.

ועל כל פנים נחזור לעניינינו לבאר אופן הנס שגרם השפעה מיוחדת זו לישראל שדברים הגשמיים יוכלו להתקיים אצלם על ידי נס מעל לדרך הטבע.

ובהקדם הקושיא הנודעת בספה"ק מדוע קבעו את יומין דחנוכה על נצחון החשמונאים מה שלא מצינו בשאר מלחמות ישראל שהיו בהם ניסים גדולים, דוגמת מלחמת סיסרא ומלחמת סנחריב ועוד הרבה מלחמות שניצחו ישראל באופן פלאי ואלוקי, ובמלחמת סנחריב אף לא הוצרכו להילחם כי המלאך הרג את כל רבבות החיילים בלילה אחד, ושם לא קבעו הלל והודאה, ומה נשתנה נס דחנוכה שנקבע לדורות. וכבר דברנו על זה בימי החנוכה קצת, וכפטיש יפוצץ סלע.

ולדרכנו לעיל שהכא היה ענין מיוחד שגילו ישראל שיכולים להתנהג באופן פלאי מעל לדרך הטבע, יש לבאר דכאן בנס חנוכה היה הנס שלא כשאר ניסים שהיו באופן רם באיתערותא דלעילא להציל את ישראל לשעתם, אלא כאן היה נס שנכנס ונקבע בתוך הטבע, שנקבע דבר זה לדורות עולם והאיר להם לישראל שנס כזה הוא בכוחם לעשות כחלק מדרכי הטבע, שכיון שהם מקיימים תורה ומצוות שעליהם עומד העולם, לכן כל הטבע בעצם משועבד אליהם, ויכולים לקבל נס כזה שנראה מבחוץ שאינו בדרך הטבע, אבל באמת טבוע הוא בתוך הטבע לשדד מערכותיו לצורך בני ישראל, ואין זה נקרא נס מיוחד, אלא כח שיש לישראל לקיים את העולם מעל לדרך הטבע, וחד מאופני הטבע הוא שהם יעשוהו מכל לדרך הרגיל בטבע לשאר העולם.

ט.

ולהבנת הענין ביותר נחית נא לבאר כמה מיני דרגות שיש בניסים שעשה השי"ת בעולם. דהנה מצינו במדרש (בראשית רבה ה, ה) שתנאי התנה השי"ת עם הים בבריאתו שבעת שיצאו ישראל ממצרים יקרע את עצמו לפניו. והנה לכאורה זה תימה, וכי לתנאי הוא צריך, הלא הוא בעל הבירה וכחומר ביד היוצר ברצותו מרחיב וברצותו מקצר, ברגע אחד יכול לקרוע הים או לבטלו לגמרי מקיומו, ומה צריך הוא להתנות בבריאת הים שבוראו רק אם מתחייב להיקרע לישראל.

ברם הביאור יש לומר, בקריעת הים עשה השי"ת פרסום גדול לאלוקותו בכל העולם, ובכל קצוות תבל ראו בחוש את הנהגת הבורא וקריעת המים שנקרעו כל מימות שבעולם כדברי חז"ל (שמות רבה כא, ו) כדי לפרסם אלוקתו והשגחתו על העולם כולו, ואפילו גויים באוסטרליה ובניו זילנד יכלו לראות קריעת המים בכליהם שבבית ולהבין מכך השגחת הבורא על העולם. וזו הייתה המטרה העליונה שיכירו וידעו כל יושבי תבל כי הוא בעל הבירה ושכל הטבע בעולם, גם הוא נס בכל יום, ואין שום ענין שנסדר בעולם ועומד בפני עצמו בלא חיות וקיום אלוקי בכל רגע.

ולכן, דייקא רצה השי"ת להכניס את הנס הגדול הזה לתוך דרכי הטבע, והתנה בבירור עם טבע הים, שיבוא יום שבתבעו ייקרע, בדרך הטבע דייקא, כדי להורות לעולם ולהוכיח בבירור, שלא רק עתה שנקרע הים הוא נס מיוחד ומופלא, אלא כל דרך התנהגות הטבע בכל עת, הוא נס מופלא שמקויים על ידו יתברך בכל רגע, ואם יהיה הנס בבריאה בתוך הטבע, יוכר לכולם שכמו שנס זה הוא מיוחד, כן כל הטבע כולו מיוחד ונסיי באלוקותו יתברך.

אמנם, עומק כוונה זו השיגו רק עם בני ישראל שראו והבינו שכל העולם כולו מתנהל תמיד בדרך ניסית ואלוקית ושאין שום טבע שעומד מעצמו כי כך נקבע בבריאה, אלא תמיד מחזיקים ומקוימים רק על ידי חיות אלוקות שבהם. והבינו ישראל להקיש מנס קריעת הים, שכך הוא בשאר דברי הטבע הרגילים בכל יום.

אבל אומות העולם על אף שהיה הנס ברור נגד עיניהם שנקרע המים בכל מקום, לא ראו בכך את יד ה' ובאמתלאות שונות ניסו לומר שזה מקרה שקורה בדרכי העולם מעת לעת, כמו שיש צונאמי או רעידת אדמה שהחוקרים מוצאים סיבות וקושרים הדברים לכל הקורה בעולם, ואין מי שיפריך אותם ויוכיח להם, הלא עיניכם הרואות שיש מנהיג לבירה, אבל הם עומדים במרדם שלא להודות בהנהגת הבורא, אלא בחכמת המדע כדבריהם, ואפילו ניסים מפורשים וגלויים לעין אינם רוצים להכיר ולהודות שאצבע אלוקים היא, [וכידוע משאלת אותו אפיקורוס למרן בעש"ט הק' שקריעת ים סוף הייתה בטבע העולם מגלי הים]. וכפי שהבאנו לעיל דברי הגמ' בסנהדרין דנח לאדם שלא להאמין בכדי שיוכל להנות מתאוות העולם.

אבל בני ישראל הבינו היטיב את מטרת הנס בקריעת ים סוף שהיה בתוך תנאי של מעשה בראשית, כדי להוכיח ולהראות בבירור שכל הנעשה בעולם, אף הנראה כדרך טבע רגיל, הכל הוא בנס ובחיות אלוקית בכל רגע.

כמו כן אשכחן בחינה אחרת של נס שמעת שנעשה זה הנס, נפתח פתח ויסוד להמשיך מאותו בחינה בכל עת שיצטרך. וזה מצינו בפקידת שרה אמנו ע"ה שהייתה עקרה מטבעה ונושעה ונפקדה בלידת יצחק אבינו ע"ה, ושם עשה השי"ת פקידתה באופן כזה שיפתח שערי רחמים וישועה לפקידת עקרות במשך הדורות.

וכך פירש א"ז בספה"ק דברי בינה (פר' לך לך ד"ה ואת בריתי אקים, עמ' עו, ובאותו סגנון גם בפר' וירא ד"ה ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה, עמ' צה) את המקרא (בראשית יז, כא) "למועד הזה בשנה האחרת" שהוא כמו 'מועד' שחוזר ההשפעה בכל שנה, כמו כן אפשר להמשיך את הנס בכל עת.

וזל"ק: "ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה בשנה האחרת. לכאורה מיותר הוא כי למאי נפקא מינה בכאן באיזה זמן שתלד. וכו'.

"אבל אם השם יתברך עושה ניסים לישראל, אזי נעשה הזמן קיום לזה, שתמיד באותו הזמן מתעורר אותו העת רצון בעצמו. וזה 'ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה' היינו שיהיה אותו היום שתלד לך שרה, יהיה קדוש בקדושת המועד. וידוע שענין המועדים הוא שתמיד מתעורר באותו יום עת רצון למעלה, כמו בפסח מתעוררת ענין יציאת מצרים, בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל, וכן בכל המועדים, וזה 'אשר תלד לך שרה' יהיה 'למועד הזה' שיהיה עת רצון הזה ממש בשנה האחרת גם כן יתעורר אותו עת רצון למעלה מחמת לידת שרה", עד כאן לשון קודשו.

ובפר' וירא (שם) כתב לשון נחרץ יותר להשפעת הנס לדורות: "כי השם יתברך רצה שיהיה בחינות לידת יצחק שהוא בחינת פקידת עקרות שופע ונוהג לדורות עולם, שיהיה כח ביד ישראל עם קרובו להמשיך רצונו יתברך בכל עת ושעה שיצטרכו לכך וכו'", ועוד שם בסוף דבריו: "ואת פעלת זאת שיהיו שערי ישועה ורחמים פתוחים ושופע לדורות עולם לעמו ישראל", עד כאן.

וכן כתב בספה"ק נועם אלימלך זצוקללה"ה (ליקוטי שושנה ד"ה הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל) זל"ק: "שכל דבר ודבר בתחילתו לפעול איזה נס הוא קשה מאד, אבל כיון שכבר נעשה פעם אחת, כבר יכולים הצדיקים שיהיו אחר כך לעשות כזאת אפילו כמה פעמים, כיון שנפתח השער" עכל"ק.

והנה זה בחינה אחרת של נס שעשה השי"ת באופן שיוכלו להמשיך הניסים לדורות. ואינו כפי הנס של קריעת ים סוף שביארנו שמטרתו היא להנחיל לעולם ולגלות ולהודיע שכל הטבע כולו נס, אלא כאן הוא השפעה אחרת שבאה לעולם בכדי שיוכלו למשוך על ידה השפעה זו בעת הצורך כמו מועד שיש בו כח השפעה של נס שקבוע מועד זה.

והנה גם נס זה לא האמינו בו אומות העולם דמצינו שבעת פקידת שרה אמנו, נפקדו עמה הרבה עקרות והרבה חולים נתרפאו וכו' כדאיתא במדרש (בראשית רבה נג, ח), ואף על פי כן שהיה כל כך הרבה צחוק בכולם ונושעו עמה עדיין לא האמינו הגויים בישועתה, דהתם בפסוק (בראשית כא, ז) "היניקה בנים שרה" פירש"י: 'ביום המשתה הביאו השרות את בניהן עמהן והיניקה אותם שהיו אומרות לא ילדה שרה אלא אסופי הביאה מן השוק', ואף שנושעו עמה ישועות רבות בכל העולם, עדיין ביקשו וחיפשו לא להאמין שילדה שרה ונפקדה לעת זקנתה.

וזה היה כמו בקריעת ים סוף שחיפשו דרכים איך לא להאמין לניסים הללו, רק תלו שעתה הוא זמן ישועה ופקידה ולכן נושעו הרבה באותו זמן, אבל על ישועת שרה לא האמינו, והוכרח השי"ת לעשות עוד נס שתניק שרה את בני השרות כולם כדי שיכירו וידעו את ישועתה.

וכן זכורני בהיותי בקטנותי בפולין והיו שם זקנים שלא כל כך נשאר חרדים לתורה ולמצוות אף שהם זכרו וראו עין בעין את הדיבוקים שהיו אצל הצדיקים הקודמים לפני המלחמה, וזה היה ברור וגלוי לכל ענין תחיית המתים ושכר ועונש שהדיבוקים סיפרו כנודע. אבל זקנים הללו ראו בעיניהם ולא לקחו מוסר כי תירצו לעצמם שאין זה אמת אלא מחלה כלשהי שבאה לאדם וקראו לו 'דיבוק' והאמת הוא כנ"ל שחיפשו תירוצים לא להאמין, כדי שיוכלו למלאות תאוות ליבם בכל טומאות העולם.

ולזאת צריך כח אמונה חזק מאוד שכל העולם מתנהל רק על ידו יתברך, ואף הטבע אינו טבע אלא סדר שהשי"ת מסדרו ומחיהו בכל עת ובכל רגע, ולגילוי זה הגיעו ישראל רק על ידי הנס של פך השמן בחנוכה, ולכן ציפו החשמונאים לנס ולא רצו להשתמש בשמן טמא אף שהותר וכפי שיבואר להלן.

יא.

והשתא דאתינן להכי להבין שלא כל הניסים שווים, וכל נס יש לו מטרה מיוחדת להשפעתו בעולם. עתה יש לבאר על פי דרכנו לעיל, שהחשמונאים נלחמו ביונים על נקודה זו שיש לישראל השגחה מיוחדת בעולם, ואכן זכו לנצחון במלחמה להוכיח את השגחת הבורא עליהם ביותר, אם כן יש לומר גם שנס דחנוכה היה גם כן באופן הזה של נס שנכנס לתוך הטבע ממש, כדי להורות לישראל שיכולים הם להשתמש בטבע כרצונם.

וכמו שהתנה השי"ת עם מעשה בראשית שיקרע הים, והמטרה הייתה כדי ללמד את ישראל ולגלות להם שכל הטבע בעולם, כולו נס. כמו כן היה בנס דחנוכה שנתעקשו החשמונאים לעשות הדלקת הנר בטהרה בדרך נס, ולא בשמן טמא כמו שהותר להם בדרך הטבע על פי ההלכה, כדי שמנס זה תצא ההוכחה הברורה שישראל יש להם כח שליטה לקיים המצוות מעל לדרך הטבע, שהרי אין כאן כל טבע, והכל הוא נס ואלוקות ברורה.

וכשמגיעים להכרה ברורה זו שאין שום דבר שעומד מעצמו בטבע, אלא הכל הוא אלוקות, שוב אין שום חילוק בין נס לטבע, ולכן עמדו וציפו החשמונאים לנס דוקא שידלוק שמונה ימים, כי רצו שיהיה הענין הזה שייכנס הנס לטבע וידעו ויכירו כולם שכל הטבע כולו נס הוא, וישראל יש להם השגחה עליונה מיוחדת לתת להם כל הנצרך להם מעל לדרך הטבע הניכר.

ומכאן יסוד ברור לקביעת ימי החנוכה בהלל והודאה שלא כשאר מלחמות ישראל שלא קבעום לימי חג ושמחה, וכאשר הקשינו לעיל. כי רק כאן בימי החנוכה, נכנס הנס לתוך הטבע, וראו הכל בבירור שאין שום חילוק בין נס לטבע.

וזה נתגלה להם בחנוכה כמו שהיה הגילוי בקריעת ים סוף שכל הטבע הוא אלוקי, כמו כן ראוי בבירור הן בנצחונם את היונים רבים ביד מעטים, גיבורים ביד חלשים שיש להם השגחה ברורה אלוקית מעל לדרך הטבע, והן בהדלקת הנר משמן גשמי והוא דלק להם יותר מטבעו, ראו בחוש את הנהגת האלוקות בתוך הטבע והבינו שאין שום חילוק בינו לבין נס גדול.

יב.

בספה"ק כתבו שחנוכה הוא מלשון חינוך (ראה תולדות אדם ליל ד' דחנוכה, עמ' רצה, ודברי בינה מוצש"ק ליל א' דחנוכה תרנ"א, עמ' קצג ועוד) והיינו שיש בו ענין בחנוכה וכח שיוכל האדם לחנך את עצמו ולהנחיל לנפשו דרך טובה בעבודת השי"ת. וכלשון מרן א"ז בדברי בינה (שם): "שיתחנך האדם להיות משתוקק לרצונו יתברך".

ובכן, בעולם מזוהם ומלא טומאות שנמצאים בו עתה, פריצות נוראה שבדורות הקודמים לא היה שייך אפילו להעלות על הדעת פריצות כזו, עולם מלא אפיקורסות וספקות באמונת הבורא והשגחתו על כל פרט ופרט בכל רגע ורגע, ולעיתים שוכחים שהוא זה שנותן חיות אלוקית בכל רגע אפילו בעת שאין עובד אותו או שעושה עבירות ר"ל. בחנוכה הוא הזמן הראוי לחנך את עצמו ולהחדיר בנפשו בקביעות איתנה שאין שום דבר בעולם מלבד אלוקותו יתברך, וכל הטבע כולו הוא נס בכל רגע, והחילוק היחיד הוא שרגילים אליו משא"כ נס שהוא דבר מחודש, אבל האמת הוא שהנס והטבע שווים ממש, והשי"ת מחיה ומהוה את העולם בכל רגע, ובלעדיו אין טבע ואין נס ואין עולם כלל.

ובכן, החכם עיניו בראשו להוציא מיומין דחנוכה הללו קביעות יקרה זו ולהחדירה בנפשו, להאמין בחי עולמים שכל הקורה בעולם הכל הוא אלוקותו יתברך לגמרי בלא שום כח אחר או רגילות קבועה של טבע.

וכאשר זוכים לבוא לבחינה זו ומחנך האדם את עצמו שאין שום טבע בעולם וכל הקורה בעולם הוא נס בכל רגע, ושם זרחה השמש אתמול, אין שום ראייה והכרח שהיא תזרח גם היום, אלא הכל נס חדש בכל עת, או אז יכולים להשתמש עם הטבע כרצוננו, שהרי אין שום חילוק בין טבע לבין נס, ובאופן זה אפשר להמשיך עלינו כל הנצרך בכל הישועות וההשפעות הטובות בעולם, אף שאינם כסדר הטבע הרגיל והניכר, שהלא מאמינים אנו וברורים שאין הטבע הרגיל, רגיל כלל, אלא הכל נס, ובכן עתה אנו יכולים להמשיך נס באופן אחר שאינו רגיל, דהלא גם הרגיל הוא נס.

וכמו כן אין תשלום על ניסים אלו, כפי שהבאנו בתחילת דברינו מדברי הגמ' בתענית דמנקין מזכיותיו של המשתמש בנס, ברם באופן כזה, הלא אין כאן שום חידוש ושינוי, כי גם הטבע הוא באותו אופן, ואין שום תשלום

או ניקוי זכויות על השתמשות בעולם בדרכו הרגילה, ואם מאמין האדם שתמיד חיותו הוא על ידי נס, אין כאן שום זכות שינקו לו על נס אחר מהנס הרגיל תדיר.

ומעתה מובן וברור ענין סעודות הרשות שנעשים למצוה בחנוכה, שכן בחנוכה הבינו וראו את ההשגחה המופלאה שיש לישראל לנצח על ידה כל אויב, ומזה ראו שכל הטבע כולו נס הוא ואין בו שום קביעות, ולכן עשו החשמונאים הדלקת הנר על ידי נס דוקא, כי אין הבדל בין נס לטבע, ובזה נעשה קביעות שלדורות עולם יהיה הכח הזה בישראל להפוך כל רשות למצוה וכל מעשי ישראל יהיו מעל לדרך הרשותי הרגיל אלא הכל הוא אלוקות. ועל ידי זה באמת אפשר לפעול השפעות רבות מעל לדרך הטבע ופקידת עקרות וכו' כאשר נתבאר לעיל.

ויעזור השי"ת שנזכה לבוא באמת לבחינה ואמונה זו, עדי נזכה לראות כבר הניסים הגלויים לעיני כל העולם בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

לקבלת גליון מבשר טוב מידי שבוע למייל שילחו ל m0732951213@gmail.com